

**BE EMOCIJŲ.
LENKŲ-LIETUVIŲ DIALOGAS APIE 1938-UOSIUS METUS**

2018 metais Lenkija ir Lietuva mini nepriklausomybės atgavimo šimtmetį, taip pat diplomatinių santykių užmezgimo 80-metį. Dėl įvairių priežasčių mūsų valstybės diplomatinis santykius nusprendė užmezgti tik praėjus dvidešimčiai metų po nepriklausomybės atgavimo. Apie tai, kokios buvo tos priežastys, papasakos lenkų ir lietuvių istorikai.

Tarpukario dešimtmetis – tai dinamiškų pokyčių, sudėtingų tarptautinių ir vidinių sąlygų laikmetis. Dinamiškų reformų ir po padalijimų nustekentų šalių atstatymo laikmetis. Tai nuolatinė skirtingų idėjų ir koncepcijų, taip pat ir tų, skirtų Lenkijos ir Lietuvos santykių ateičiai, trintis. Galiausiai tai ir šiuolaikinės Lenkijos ir Lietuvos diplomatijos, 1919 metais prabilusios apie diplomatinių santykių užmezgimą (deja, anuomet be rezultatų), gimimas ir raida. Šis laikotarpis ne be priežasčių tapo nesantaikos akmeniu tarp lenkų ir lietuvių. Piłsudskis, Żeligowski, Smetona, ginčas dėl Vilniaus ir Vilniaus krašto ilgam užkirto kelią abiejų tautų tarpusavio supratimui ir partneriškiems santykiams. Du ilgus dešimtmečius Lenkiją ir Lietuvą skyrė praraja, vyko tam tikras „šaltasis karas“. Kaip rašė Piotr Łossowski: „Santykių tarp Lenkijos ir Lietuvos de facto nebuvo, tačiau laikas nuo laiko apie juos buvo primenama tikrai garsiai...“

Tęsiant pokalbių ciklą „Be emocijų. Lenkų ir lietuvių dialogas apie...“, kurį pernai pradėjo konferencija apie Józefą Piłsudskį, gruodžio 14 d. 17:30 Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje Vilniuje vyks seminaras, skirtas Lenkijos ir Lietuvos diplomatinėms santykiams, ypatingą dėmesį kreipiant į 1938 m. Tai tinkamas momentas be nereikalingų emocijų pažvelgti į praeitį ir apibendrinti abiejų valstybių pirmaisiais laisvės metais vykdomą užsienio politiką. Seminaras Vilniuje bus įžanga į kitų metų kovo mėnesį planuojamą konferenciją Kaune, kurios metu bus pristatyta speciali lenkų ir lietuvių publikacija apie 1938 metus, kurios autoriai – jauni istorikai ir politologai Simonas Jazavita ir Dominik Wilczewski.

Seminare dalyvaus:

- **doc. dr. Jonas Vaičėnionis**, istorikas, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto karybos ir diplomatijos istorijos specialistas, buvęs VDU Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas ir dekanas. „Kauno istorijos metraščio“ vyriausias redaktorius, Vytauto Didžiojo universiteto Tarybos narys. Keliolikos mokslinių straipsnių, publikacijų ir knygų autorius. Iš pastarųjų bene svarbiausia – „Lietuvos karyba. Nuo baltų iki XXI amžiaus: kariuomenė, fortifikacija, mūšiai ir karvedžiai“. Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorius.
- **dr. Giedrė Milerytė-Japertienė**, Vytauto Didžiojo universiteto istorikė, tyrinėjanti lenkų-lietuvių santykius iševijoje. Tokių knygų kaip „Lietuvių ir lenkų santykiai iševijoje 1945-1990 metais“ ir „Lietuvos ir Lenkijos santykių vizijos emigracijoje, 1945-1990 m.“ autorė. Jau

kelerius metus dirba Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Lituanistikos skyriaus vadove.

- **Simonas Jazavita**, Kauno miesto istorijos muziejaus darbuotojas, Lietuvos karo istorijos draugijos pirmininkas, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvos istorijos katedros doktorantas. Jo daktaro disertacijos tema: „Kazio Škirpos veiklos ir idėjų analizė XX a. individo pasirinkimo kontekste“. Vienas iš istorijos sklaidos projekto LT1938 iniciatorių.
- **habil. dr. Krzysztof Buchowski**, lenkų istorikas, lituanistas, Balstogės universiteto profesorius, lenkų-lietuvių santykių specialistas. Nagrinėja Lenkijos ir Lietuvos santykių bei abiejų tautų tarpusavio suvokimo problemas. Knygų „Lenkų-lietuvių eskizai“ (Szkice polsko-litewskie), „Litvomanai ir polonizuotojai („Litwomani i polonizatorzy“) ir kt. autorius.
- **dr. Paweł Libera**, lenkų istorikas, Lenkijos tautos atminties instituto Istorinių tyrimų biuro direktoriaus pavaduotojas, Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteuffelio istorijos instituto adiunktas. Tyrinėja Lenkijos XX amžiaus istoriją, ypač domisi Lenkijos politika rytų atžvilgiu, Lenkijos ir Lietuvos, Lenkijos ir Sovietų Sąjungos santykiais tarpukariu. Publikacijų „Lietuvos ir Lenkijos diplomatiniai santykiai 1938-1940 metais“ (Vilnius, 2012), ir kt. autorius.
- **Dominik Wilczewski**, atstovauja jaunųjų politologu kartą. Varšuvos universiteto Politikos mokslų instituto ir Varšuvos universiteto Podiplominių Rytų studijų absolventas. Baltstogės universiteto Istorijos ir sociologijos fakulteto doktorantas, kur rašo darbą, skirtą istorinei ir politikos atminčiai nepriklausomoje Lietuvos valstybėje. Interneto žurnalo „Program Bałtycki.pl“ („Baltijos programa.pl“) redaktorius.

Diskusija vyks gruodžio 14 d. 17:30 Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje Vilniuje. Susitikimo kalbos – lietuvių ir lenkų su sinchroniniu vertimu. Įėjimas laisvas.

Organizatoriai: Lenkijos institutas Vilniuje, Kauno Vytauto Didžiojo universitetas, Kauno miesto muziejus, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, przegladbaltycki.pl, Lenkijos Respublikos Ambasada Vilniuje.

Lenkijos institutas Vilniuje

šv. Jono g. 3, 01123 Vilnius

tel. +370 5 2649 332

fax. +370 5 2649 333

vilnius.sekretoriatas@instytutpolski.org

www.lenkijosinstitutas.lt